

АБДУЛЛА ОРИПОВ

ТАНЛАНГАН АСАРЛАР

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
Тошкент — 2001

**АБДУЛЛА
ОРИПОВ**

*ТАНЛАНГАН
АСАРЛАР*

ТЎРТ ЖИЛДЛИК

**ИККИНЧИ
ЖИЛД**

Шеърлар ва дostonлар

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
Тошкент — 2001

Ўз2
О-68

Таҳрир ҳайъати:
О. Шарафиддинов, М. Қўшжонов, Э. Воҳидов,
Х. Султонов, Р.Ш. Шоғуломов, М. Юсуф, К. Норматов

Тўплаб нашрга тайёрловчи
Дониёр Бегимқулов

О $\frac{4702620202 - 73}{M352(04) - 2001}$ режага қўшимча, 2001

ISBN 6-635-01925-0

© Абдулла Орипов, Ғафур
Ғулом номидаги Адабиёт ва
санъат нашриёти, 2001 й.

ШЕЪРЛАР

ЎЗБЕК ПАХТАСИ

Дунёда қўтловлар бор
Бири биридан гўзал,
Дунёда табриклар бор
Бири биридан эзгу.
Ва лекин бу оламда
Топилмас ҳеч бир маҳал
Она-юрт қўтловидан
Баландроқ бирор туйғу.

Шу мўъжаз ҳаётимни
Эл-юртга боғлабман то,
Бир кетмончи ўғлидай
Унга эшман, тирикман.
Каҳрабо тизимчанинг
Донаси каби гўё
Мустаҳкам шу қаторнинг
Тақдирига шерикман.

Тонг билан жаҳон бўйлаб
Бир хабар қоқди қанот,
Ўзбек яна ўз сўзин
Устувор дўндирипти.
Бетимсол талотўпда
Музаффару босабот,
Ўзбек яна дўпписин
Қиялаб қўндирипти.

Миллион йиллик сўз эрур
Пахта бизнинг луғатда,
Жўякларда бошланган
Оналар тўлғоқ дарди.
Мабодо ўсимликка
Забон битса, албатта,

Пахта нави энг аввал
Ўзбекча гапирарди.

Одати нурин сочар
Оламга ҳар кун қуёш,
Бағрида не сирлар бор,
Сигмайди тасаввурга!
Шу бир чаноқ пахта ҳам
Зоҳирдан маъсум, ювош
Ва лекин заҳматлари
Сигмас онгга, шуурга.

Дунёда инсонлар бор,
Майда бир армон сабаб,
Бир-бирин ёқавайрон,
Тупроққа қоришади...
Оламнинг эгнин бутлаш —
Ўзбекка шудир матлаб,
Шу армон, деб чўнг халқим
Бир умр олишади.

Бизнинг уйган хирмонга
Чамбар қилсанг чечакдан,
Юлдузлар шабнам мисол
Бўлади унга инжу.
Боласи уйда қолган
Муштипар келинчакдан
Хизрсифат чолгача —
Барчанинг меҳнати бу!

Халқим, сенсан элларга
Тўкин дастурхон тузган,
Неъматинг ўзингга ҳам
Барқарор бўлсин, дейман.
Уйган бу хирмонинг ҳам
Қуёшга қўлин чўзган
Муҳташам ҳайкалингга
Пойдевор бўлсин, дейман!

1981

УЙ

Ижроқўм уй бермиш,
Кўзларингда ёш...
Шунчалар кўпмида дилингда дардинг.
Етар, таъзим билан эгаверма бош,
Етар, юрагимни эзиб юбординг.

Сеники аталар шу ер, шу замин,
Ё уни назарга илмаганмидинг?
Сенга ҳам тақдирнинг хатлаб берганин
Шунча йил ўтибди, билмаганмидинг.

Ижроқўм уй бермиш,
Бағоят савоб,
Лекин қўрмай сени муте шаклида.
Ҳақиқатнинг тагин изласанг шу тоб
Мутлақ сеникидир уйлар аслида.

1981

* * *

Бахтиёр ҳар дилга ошно топилгай,
Фуссали юракка лекин йўқ ҳамдам.
Дўстлар эшиги ҳам тақ-тақ ёпилгай
Фуссали қалб у ён гар қўйса қадам.
Ҳорғин бир йўлчингман, дарвозангни оч,
Бошлаб келди дема кулфат, қайғуни.
Ногоҳ кўзларимда кўрсанг қатра ёш
Соғинч ёшлари деб қабул эт уни.

1981

БОЛАЛАР ШОИРЛАРИГА ҲАЗИЛ

— Соат бўлди тўрт ярим,—
Деди Дилбарга Карим.
Буни эшитди Фулом,
Салим билан Дилором,
Шоира-ю, Гулноза,
Хадича билан Роза.
Алишер-у Бахтиёр,
Хуршид, Витя, Ихтиёр,
Азим, Мойли, Дадашвой,
Шукур, Аҳмад, Адашвой,
Мавлуда-ю, Илҳомжон,
Файрат, Саъди, Инъомжон,
Тошпўлат, Юлдуз, Зоҳир,
Зарифа, Маҳкам, Омон,
Миразиз, Сафар, Раҳмон,
Шавкат, Йўлдош, Узоқбой,
Болта, Теша, Тузоқбой,
Эшмирза, Элдор, Журъат,
Муқимий билан Фурқат...
— Энди соат беш ярим,—
Деди Дилбарга Карим.

1981

ЎЗҒУВЧИЛИККА АРИЗА

(Бир ғаламис тилидан)

Мени назарига илмайди биров,
Сизга шу гапларни айтайин тикка.
Кеча бир даврада ўйнадим гаров,
Мени қабул қилинг, ўзғувчиликка.

Ҳар хил союзлар бор.
Масалан, кино,
Демангиз мен ўзни унга ураман.
Сабил техникаси қийинмиш, аммо
Томоша қилишни яхши кўраман.

Рассом бўлишликка тоқатим ҳеч йўқ,
Чунки зарил бунда ғалат истеъдод.
Масалан, хўтикка ўхшасин хўтик,
Шарманда қилади бундақа ижод.

Бастакорларда ҳам бор эмиш союз,
Бу ҳам тўғри келмас, ростини айтсам.
Виждоним йўл бермас, чидамайди юз,—
Кўшиқ айтмаганман умримда ҳеч ҳам.

Шоирлик-чи, тегсин худо урганга,
Сотиб олайнми текин кулгуни.
Даб-дуруст жумлалар қатор турганда,
Тескари айтмоқлик шартмикан уни.

Ўзғувчилик эса, оҳ, бу ғаройиб,
Менинг талантимга шу соҳа нуқта.
Пасту баландларга турфа, ажойиб
Мактублар битганман гоявий пухта.

Хуллас, ўртоқ раис, айлангиз имдод,
Мен сизга ҳақ гапни айтаман тикка.
Кўпириб ётибди менда истеъдод,
Мени қабул қилинг ўзғувчиликка.

1981

ЗЎР АРМОН

(Бир ношуднинг деганлари)

Ҳамма ҳар нарсага эрур ишқибоз,
Кимдир марка йиғар, кимдир ит боқар.
Кимларга қиш яхши, кимларгадир ёз,
Менга эса фақат қарсақлар ёқар.

Осонми, дунёда яшадим қанча!
Қочиб, пусиб юрдим замонлар ўтиб.
Мана, савлатим бор, ёшим ҳам анча,
Ва лекин ўртандим қарсақни кутиб.

Ажабо, халқ бунча бўлмаса ўжар,
Бунчалар хасис у оддий қарсақка.
Нечун бошқаларни шон-шухрат қучар,
Бу ҳолдан фиғоним чиқар фалакка.

Эй, сиз, студентлар, инсоф борми ҳеч,
Бунчалар шаккоксиз, бунчалар нодон?!
Сиз қарсақ чаляпсиз кимга эрта-кеч,
Мен-чи, қолавердим бир четда нолон.

Гарчанд, баъзи жойда топдим эътибор,
Кўксимда нелардир таратур зиё.
Дашном эшитдим-у умримда кўп бор,
Қарсақ тингламадим нечундир асло.

Дунёнинг ишлари чиндан нотугал,
Сиз унинг хатосин бир бор тузатинг,
Дўстлар, ўлган чоғим, раҳм этинг бир гал,
Мени қарсақ чалиб гўрга узатинг.

1981

* * *

Муаллақ гапларни сўйлама менга,
Энди мен ер узра топганман қўним.
Инсон деб фалакка ҳайқирмоқ нега,
Инсон ёнингда-ку, у менинг қўшним.

Иқбол деб беҳуда чекасан ёху,
Оҳинг бу — фолбиннинг даракларидир.
Асрим, асрим дейсан, асринг нима у!
У — тўзғоқ календарь варақларидир.

Боғингда бир ниҳол гуллабди бу кеч,
Эрта қийғос бўлар олма нопармон.
Илк баҳор захрини ўйладингми ҳеч,
Заминда не армон, сенда не армон.

Бир вақтлар илҳомнинг ўтли тиғида,
Фалакни кўзларди менинг ҳам созим.
Лекин икки дарё оралиғида,
Қолиб кетди менинг ўша овозим.

1981

* * *

Дунёда диёнат ҳали мавжуддир,
Ҳали мард йигитлар яшаб юрибди.
Оналар оқ сути ҳамон оқ сутдир,
Куёш ҳам фалакда порлаб турибди.
Ҳали қай дилларда яшар тангри ҳам,
Ҳали афсоналар ўлиб кетмаган.
Ҳали соф туйғулар топмаган барҳам,
Инсон орзусига ҳали етмаган.

1981

ШОИР УМРИ

Дарахтни ҳамиша ўрайди шамол,
Шоирни ташвишлар чулғар ҳамиша.
Сен шоир умрини дема безавол
Унинг ҳам ҳар они ташвишга пеша.

Қара-я, ўтибди қирқ йил муттасил,
Яшабман юлдузлар остида карахт.
Оҳ, шоир умрига ҳавас қилмагил,
У қуюн ичида унган бир дарахт.

1981

* * *

Ердан ўзга жойда ҳаёт йўқ эмиш,
Йўқ эмиш самода бирор-бир жонзот.
Олимлар шундайин қарорга келмиш,
Сира ажабланманг бу ҳолдан, устод.

Улар ҳўп тинчибди, толеи қулиб,
Асли йўқ нарсани ахтармоқ бекор.
Мен эса то ҳануз умидга тўлиб
Излайман заминда дўсти вафодор.

1981

ҚАЙРАҒОЧ

Ассалом, азизим, қайрағоч оға,
Балки мен жиянман, сен менга тоға.

Фарқимиз биттадир: сенинг тилинг йўқ,
Юрарга оёғинг, кетар йўлинг йўқ.

Лекин бахтлидурсан, соя солурсан,
Баҳра олганлардан дуо олурсан.

Тоғажон, менинг-чи, аҳволим мушкул,
Мендан паноҳ топган қарғайди нукул.

Битта илтимос бор: ўрин алмашсак,
Мен ҳам дарахт каби яшасам андак.

Сен-чи, бу дунёга Инсон бўлиб боқ,
Майли, бир кун мени ўтин қилиб ёқ.

1981

ҚИРҚ ЁШ

Қирқ ёш ҳам келдию қўлимдан тутди,
Борман на эртақда, на афсонада.
Қирқ йилнинг нақ ярми йўлларда ўтди,
Ярми эса ўтди беморхонада.
Шу мўъжаз уйимда ёнсин деб чироқ,
Не азиз зотларга ёндошдим гоҳи.
Бирин ака дедим, бирини ўртоқ,
Баъзан ном чиқардим: даврон маддоҳи!
Ким алам чекмабди умрида бир бор —
У мени англамас, англамас асло!
Ким ҳаққа ташнадир, ким меҳрга зор,
Мен унга умримни этгумдир фидо.
Минг бора розиман она юртимдан,
Кўрди у эркалик чоғларимни ҳам.
Кимдир тош отса ҳам гоҳо ортимдан,
Қошимда бош эгди келиб сўнгги дам.
Қирқ йиллик умримнинг энг авж палласи
Келажак кунларга мунглиғ қарайман.
Укажон, навбатинг етди чамаси,
Энди мен сафларга қандай ярайман?!
Бир вақтлар жўр бўлиб ўтли ёшликка
Юрардим ҳеч сўнмас тилагим билан.
Бугун-чи, дардлашиб турибман якка
Шу мажруҳ, шу хаста юрагим билан.
Афросиёб каби вайрондир дилим,
Чўнг ларза юз берди унда ногаҳон.
Оҳ, фақат кўмилиб кетмасин йўлим,
Фақат ўтиб турсин кўчамдан замон!

1981, Москва

ХАЙРЛАШУВ

Хайр, эй, беармон кезган қирларим,
Хайр, эй, йироққа қочган сўқмоқлар.
Хайр, эй, масканим — туққан ерларим,
Хайр, эй, саҳролар, хайр, эй, тоғлар.
Энди сизни қайта қуча билмасман.
Инжа дийдорингиз энди ўзгадир.
Шамоллар, сиз билан уча билмасман,
Чечаклар, энди сиз менга беқадр.
Ошно кенгликларга ташлаб жим назар,
Тирқираб келади кўзларимга ёш.
Шамоллар ҳолимдан олгандай хабар,
Бир лаҳза теппамда тингандай қуёш,
Улардан ногаҳон тинглайман хитоб:
— Шоирим, сен қайга қайтмоқ бўлибсан?
Ким сени бадарға қилмиш, бер жавоб,
Сен нечун алвидо айтмоқ бўлибсан?
Олтин болалигинг ўтган тупроқда
Наҳот топилмаса сенга бир мадад?
Наҳот онанг руҳи қолмиш йироқда,
Наҳот боболаринг қўлламас минбаъд?
Гўзал бу дунёга келиб кетмоқлик
Наҳотки шунча жўн, шунчалар осон?!
Юлдузлар шивирлар, диллари доғлик:
— Ё ўзга сир борми? Айтгил, қадрдон!
Йўқ, дейман ва лекин сим-сим йиғлайман,
Қирқ кўзгу келади қаршимга бот-бот,
Дилбар кунларимни бир-бир илғайман,
Мисли оинага боққандай Фарҳод.
Энди қайтиб келмас у дамлар сира,
Шул сабаб дилда ғам, кўзларимда ёш,
Қолди қайлардадир ёшлик — бокира
Қудуқ тубларига чўккандай қуёш.

Мен кўрар эндиги бу гўзал олам,
Сирли у дамларнинг мавҳум сояси.
Шул сабаб қалбимни ўртайди алам,
Шул сабаб ғамимнинг йўқ ниҳояси.
Ҳаяжон бу — ўлим, кулфатдир — қўшиқ,
Қилт этган шамолдан титрамас юрак.
Унга энди на дард, на қувонч, на ишқ,
Балким тўнғиб қолган бир ором керак.
Бир ҳовуч кул эмиш оташ қисмати,
Мен ҳам ёна-ёна тиндим ногаҳон.
Энди тилларимда видо ҳасрати,
Энди кўзларимга тийради раҳон.
Олам тин олади, тинурман мен ҳам,
Энди у сирларин сўйламас ортиқ.
Фақат деразамда бир қушча беғам
Менга қўшиқларин этади тортиқ.
Ҳаёт деб аталган хуш тилак билан
Кечалар беҳудуд ўйга толурман.
Тош қотган, ногирон шу юрак билан
Мўйсафид куёшни қарши олурман.

1981, Москва

МЕНИ ОЛИБ КЕТИНГ

Тинч эди ҳамма ёқ, тинч эди ҳар ён,
Титради гўёки ер билан осмон.
Бошимга хасталик тушди ногаҳон,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Иссиқ жон, дейдилар, жон бўлса бўлар,
Пайт келса чечак ҳам сарғаяр, сўлар.
Ким билгай паймонанг қай ерда тўлар,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Гинам бор бу юртнинг на ҳавосидан,
Меҳрибон докторнинг на давосидан.
Қайтарманг хастани муддаосидан,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Шаънимга ғаюрлар бир сўз демасин,
Ҳар ким ўзи тортар умр кемасин.
Ҳеч кимни муштоқлик дарди емасин,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Талпинган диёрим, у — Ўзбекистон!
Сеҳрини айтишга борми ҳеч имкон!
Йўқ, ўзга юртларда беролмасман жон,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.

1981, Москва

РАНГЛАР

Иринага

Қачондир Шимолнинг оппоқ қоридан,
Сени яратганди зукко табиат.
Кўзингга ранг берди осмон қаъридан,
Шул сабаб мовийдир бу кўзлар беҳад.
Сунбул сочларингни яратган чоғда
Заъфарон шафаққа бўяб олди у.
Боқиб лабларингга, ўзи ҳам доғда,
Қонталаш бир рангни бера қолди у.
Роса пардоз қилди табиат тўлиб,
То ойдин ранглари тортгунча хира.
Барча ранг устидан қўриқчи қилиб
Қора Отеллони яратди сўнгра.

1981, Москва

* * *

Режами? Олдиндан гапириш қийин,
Ҳаёт ҳам, ижод ҳам нозикдир қилдек.
Таъна тошларини отмай турасиз,
Ҳаким билан бир оз ҳамкорлик қилдик.

1981

ТАЛПИНАМИЗ МАНЗИЛЛАР САРИ

Олис денгизданми ё йироқ тоғдан,
Булутлар келдилар билмам қай ёқдан,
У баҳор, ёз бўйи сўл ила соғдан,
Пахтакор халқимга даф қила қолди.

Ҳа, яшар табиат гулдурос солиб,
Дарёга сув сочар ташна ер қолиб,
Гарчи пахтакор эл ҳамиша голиб,
Лекин ушбу сафар тинчи йўқолди.

— Ойнинг у ярмида ёмғир, қор ёғар,—
Қимтиниб Тойлоқов беради хабар,
Мухбир-чи, уқдирар:— бизники зафар,
Довда Бободехқон ҳаққини олди!..

Пахта деб, ҳа, қачон тортмадик ташвиш,
Ўша-ўша ёз бу, ўша-ўша қиш,
Боболардан мерос — битмаган бу иш,
Ўзбекнинг қай маҳал билаги толди.

Яна заҳмат чекар элда ёш-қари,
Яна талпинамиз манзиллар сари,
Донолар дунёни демиш кўпқари,
Боқинг, Ўзбекистон дадил от солди!

1981

БИЗНИНГ ШЕЪР

Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ...
Пахтакорлар ва ишчилар писанд қилдилар.
Зиёлилар, юмушчилар писанд қилдилар,
Студентлар, тўқувчилар писанд қилдилар,
Мактабдаги ўқувчилар писанд қилдилар,
Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ.

Лекин бизни анча зотлар писанд қилмади,
Яёв эдик, саман отлар писанд қилмади,
Шоҳ сургандик, бироқ мотлар писанд қилмади.
Таажжубмас, шеърга ётлар писанд қилмади,
Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ.

Шоирни ҳеч таниганми ҳиссииз димоғдор,
Муқимийнинг авлодимиз камтар ва ночор.
Лекин шоир сўзи билан ҳамиша пойдор,
Аминхўжа бу борада гувоҳдир зинҳор,
Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ.

Шоир зоти юрагига бўлибдир маҳкум,
Ижро бўлмас, у бўлса-чи, ўқийди ҳукм.
Асрлардан қолиб келган оқибат шулким,
Қулоқ солмас унга баъзан ошно ижроқўм,
Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ.

Мен кичкина увोқдирман, дунё тоmidан
Сўзлагайман ўтган-кетган шоир номидан.
Ҳар ким ичгай шўр қисматнинг аччиқ жомидан
Лекин дегум бу давроннинг хуш айёmidан,
Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ.

1982

ҲАЙРОНЛИК

Чиндан ғалат эрур дунё ишлари,
Миянг ғовлаб кетар ўйлаган сари,
Диёнат, хиёнат аралаш бари,
Боқиб бу савдога, ҳайрон ўтдик биз.

Кўрдик инсон феълин ўру қирини,
Баҳам кўришарлар аввал сирини.
Сўнгра нимта қилар бири бирини,
Боқиб бу савдога, ҳайрон ўтдик биз.

Гоҳо сендан азиз остингда отинг,
Гоҳ бир ғаламисга боғлиқ ҳаётинг,
Яхшиям қаторда бордир баётинг,
Боқиб бу савдога, ҳайрон ўтдик биз.

Сен дейсан, дилим пок, рашкдан йироқман,
Сен ундинг, мен эса ҳануз тупроқман.
Йўқ, дўстим, мен сендан бечорароқман,
Боқиб бу савдога, ҳайрон ўтдик биз.

Не қилай, ёмонга ўқийми лаънат,
Ё шодон қўшиқлар айтайми фақат.
Бировда меҳр мўл, бировда нафрат,
Боқиб бу савдога, ҳайрон ўтдик биз.

Ҳар қалай бахтлимиз — тирикмиз магар,
Қолган гаплар эса ўтарда кетар.
Бамисли карнайга ишқи тушган қар,
Боқиб бу савдога, ҳайрон ўтдик биз.

1982

* * *

Сенга бу дунёнинг гули, неъмат,
Сенга, эй қай бир дам яралган санъат.
Сенга ошуфта бу дилнинг рағбати,
Сенга оҳиста бу арзи муҳаббат.

Йиллар ўтиб кетмиш, қаёқда эдинг,
Қайси гулшанларда яшардинг, армон.
Хазонли бу боққа нечун ҳам кирдинг,
Нечун хаста дилга солдинг галаён.

Собит эсам-да, гар тополмасман эп,
Қаршимда осмонни паст қила қолдинг.
Сен ўтган дунёга қайдан йўл топиб,
Кечмиш бир инсонга қасд қила қолдинг.

1982

ЎЗБЕГИМ ТОЖИК БИЛАН

Дўсту қардошдир азалдан
Ўзбегим тожик билан,
Иккиси бир байт ғазалдан
Ўзбегим тожик билан.
Қай йўсин айлай қиёс мен
Бул ширин дўстлик сўзин,
Тотлидир болдан, асалдан,
Ўзбегим тожик билан.
Бахтга ёр доим Навоий токи
Жомий бор экан,
Биз улар қўйган тамалдан,
Ўзбегим тожик билан.
Фаҳм этиб боқсанг агарда,
Биз қўша сайёрамиз,
Бу Али сўзлар Зуҳалдан,
Ўзбегим тожик билан.
Бир эгатнинг боши сену
Бир эгатнинг боши мен
Ер экиб тинмас ҳамалдан,
Ўзбегим тожик билан.
Бул қадрдон икки дўстга
Хоҳишимдир, то абад
Топса бир маъно масалдан,
Ўзбегим тожик билан.

1982

САВОБ

Авжи саратонда ҳансираб, ёниб,
Қоврилиб оловли йўллар тафтида,
Муздайин булоқдан сув ичгач қониб,
Ҳордиқ олганмисан чинор тагида?

Руҳингда сафою танингда мадор,
Умидбахш қўшиқлар куйлаганмисан?
Ўша пайт, ўша он ҳеч қурса бир бор
Чинорни ким эккан — ўйлаганмисан?

Рўбарў келдинг сен тошқин дарёга,
Қолдинг соҳил узра чорасиз, гирён,
Лекин йўлиққандай ажиб рўёга,
Қаршингда бир кўприк бўлди намоён.

Бамисли узала тушган хор вужуд,
Кўтаргай у турфа инсонлар корин.
Ўтдинг сен дарёдан саломат ва бут,
Лекин ўйладингми кўприк меъморин?

Ўрмонлар бағрида сайр этган сайёҳ,
Чангалзор қўйнида саргардон овчи,
Мўъжаз бошпанани кўрдингми ногоҳ,
Уни қолдирмишдир қай бир йўловчи.

Қолдирмиш у сенга қаро кун учун,
Бир чимдим туз билан бир жуфт чақмоқ тош.
Ўйлаб кўрганмисан, бу ҳиммат нечун,
Ўйлаб кўрганмисан, кимдир у ғамдош?

Ҳа, инсон умрининг кечмиши ажаб,
Гоҳ тўнғар, гоҳо у яшнар қулф уриб...
О, балки қайси бир фидойи сабаб,
Юрибсан сен ҳаёт нашъасин суриб.

Айт, ахир ўзинг ҳам то борсан собит,
Кимсага насиба узатганмисан?
Кўчангдан лапанглаб ўтганда тобут,
Сен уни тўрт қадам кузатганмисан?

Чорасиз бир инсон учраган дамда,
Унсиз сўроғига қилдингми жавоб?
Айт-чи, билармисан, ёруғ оламда
Буларнинг барчаси аталгай савоб.

Йўқ, йўқ, ўзга эрур бидъат ва карам,
Ҳиммату саховат тирикларга хос.
Боболар бетаъма қурган дунё ҳам
Асли савоб учун қолган бир мерос.

Кимдир тузар уни, кимдир бузади,
Кимдир борини ҳам қилади барбод.
Кимдир таъма билан дунё кезади,
Кимдир ўксук дилни этади обод.

Савоб деб инграйди дунёмиз беҳол,
Зордир у нажотбахш ҳислар сеҳрига.
Жангларда толиққан мажруҳ зот мисол,
Суяниб яшар у инсон меҳрига.

То ҳаёт эканмиз савобга зормиз,
Йилт этган шуъладан диллар файзиёб.
Гоҳ ғамгин, гоҳ эса умидга ёрмиз,
Йўқолмаса деймиз дунёдан савоб.

Ахир унинг билан гуллагай очун,
Ахир унинг билан умрлар шоён.
Фақат савоб борки, жаҳон бус-бутун,
Фақат савоб борки, азиздир Инсон!

АРСЛОН ЧОРЛАГАНДИ...

Эркин Воҳидовга

Биз ҳам юксакларга тиккандик кўзни,
Бизда ҳам бор эди матонат, бардош.
Арслон чорлаганди қошига бизни,
Лекин қумурсқалар бўлди сафардош.

Жами тирикликка таниш шу хатар,
Қумурсқа яралган ёппа таларга.
Дўстим, алам қилар, арслон беҳабар,
Ем бўлиб кетсак шу қумурсқаларга.

1982

* * *

Сен узоқ яшайсан,
Ҳаммадан зиёд.
Ҳали тойчоқларинг ўйнаб юрибди.
Мени-чи, шум ажал эшиқда, ҳайҳот,
Эгарланган отдай кутиб турибди.

Сен балки бахтлисан,
Умрингда кўклам,
Тунлар ранг олади ҳали сочингдан.
Мен-чи, назарингда ёвқур бўлсам ҳам
Бир кунда тўрт фасл кечар бошимдан.

Юз йил яшаб ўтар дунёдан биров,
Фурсат манглайига сололмас излар.
Йўқ, йўқ, йиллар эмас умрга эгов,
Уни емиради беомон ҳислар...

1982

* * *

Йироқ Европада, Охрит баҳрида,
Жаҳон шоирлари жам бўлган оқшом,
Кимдир шеър ўқиди бошоқ ҳақида,
Ризқини таниди ҳамма шу айём.

Фаластинлик шоир арз этди додин,
Мен ҳам инсонман деб, бўлай деб отлик.
Сўнг дарё қаърига отди китобин,
Унинг бир талаби эди озодлик.

Ҳа, нону туз билан тирикдир инсон,
Эркинлик, истиқлол менинг ҳам жоним.
Хайрият, уст-бошинг бутундир, жаҳон,
Пахтангни ўйладим, Ўзбекистоним.

1982, Македония

ТОШКЕНТ ШАЪНИГА

Гоҳо оддий маскандай туюлади, очиқ гап,
Ҳар куни яшайвериб кўникиб қолган уйинг.
Тошкентим, ажиб кентсан,
муҳташам қўрғонсан заб,
Минг-минглаб чақиримдан кўриниб турар бўйинг.
Неча-неча элларда дуч келдим турфа зотга,
“Тошкан” десанг югурар юзларига табассум.
Тошкент сўзи уйқашдир тинчлик билан ҳаётга,
Тошкент деса англанур меҳр билан тараҳхум.
Шундай пайт гоҳ ўйлайман: бунинг боиси недур,
Нечун шоир тилидан тушмайдиган назмсан!
Ахир, бунда ҳар бир ғишт тарихдан мужда эрур,
Беруний таъриф этган кўҳна шаҳри азимсан.
Ғафур Фулом сўзини ҳар лаҳзада ёд этиб,
Тошкентнинг камолидан менинг ҳам кўкда бошим.
Нега унинг доврўғи оламини кетмас тутиб,
Бу ерда ижод этса доврўғли замондошим.
Тошкентдир камон ясаб дегрезларга бўлган жой,
Бугун ўзбек юртининг энг катта корхонаси.
Ўн тўрт гўдак ҳайкалин кўргандирсиз ҳойнаҳой,
Ўша турфа миллатнинг Тошкент бўлган онаси.
Жаҳон воқеотида сенинг таърифинг шоён,
Неча зотлар меҳрингдан илҳому завқ олмишдир.
Мен ҳам камтар фуқаронг,
мадҳ этурман бу замон,
Менинг ҳам қатра қоним
тупроғингда қолмишдир.
Ҳамиша устувор бўл, барқарор бўл ҳамиша,
Эй, кўҳна Шарқимизнинг
ҳеч сўнмас машғаласи.
Номинг каби мустаҳкам, пойдор бўл ҳамиша,
Дўстлик, бахт, мурувватнинг
мангу боқий қалъаси.

1982

ҚОНУНИЯТ

Оқшом бароқ мушук лабини ялаб
Уйқуга кетади сичқонни ўйлаб.
Сассиз қанот қоқар бойқуш тунлари,
Эс-ҳушида фақат қушнинг инлари.
Тулки тўқайларда изғийди гирён
Хаёлида унинг товуқ ё қуён.
Бургут юксакларда қанот қоқади,
У ҳам ўлжа излаб тубан боқади.
Бу-ку, табиатда қонундир азал,
Фойдасиз бу ерда ахтарсанг масал.
Лекин оламда бор ўзга бир ҳолат
Уни шарҳ этолмас ҳеч кимса, ҳеч вақт.
Оҳ, фақат одамзод — фарзанди башар.
Бир-бирин маҳв этиш қасдида яшар.

1982

НИЯТ

Магар келганда ҳам қиёмат қойим,
Ёр бўлсин йигитга нияти доим.

Табаррук кексанинг гапин эшитдим,
Бошинг тошдан бўлсин, дерди, илойим.

Диловар дардида тортдим узанги,
Мен ким деб адо-ю, кимдир адойим.

Гоҳида сафардош бўлдим ғанимга,
Содиқ дўст тополмай қайтганда ройим.

Бошимга чиқди гоҳ пойим тўзони,
Улуғлар қошида гоҳ бўлди жойим.

Қисмат қаҳр билан йўлим пойлади,
Агарчи, бахт менга боқди мулойим.

1982

* * *

Замин айланади, чиқади қуёш
Ҳаргиз кибр билан кўтармагин бош.
Оёқ остингдаги харсангни тепма,
Балки ҳайкал бўлар сенга ўша тош.

1982

* * *

Сизга тилакларим бир жаҳон бўлсин,
Бошингиз офтобли осмон бўлсин.
Кундузнинг ғаройиб чоғидир оқшом,
Саодат бирла у нурафшон бўлсин.

1982

ЭПИГРАММА

Сен ўлсанг нимангни кўмамиз экан,
Шуни ўйлаб қолдик билониҳоя...
Сен ахир жисми йўқ кўланкадирсан,
Сен ахир бировдан тушган бир соя.

1982

СИЗДАН НИМА КЕТДИ

Гарчи, яшамадим беиқбол, нигун,
Гарчи, давраларим нурлик, оташлик,
Нега, менинг дилим, титрайсан нечун,
Нечун юрагимни тирнайсан, ғашлик.

Не бу, эрта кетган ёшлигимми бу,
Ёки дўстларимдан орттирган ҳасрат?
Не бу, қандайин ҳис, қандайин туйғу,
Қандай номсиз меҳр, исмсиз нафрат?

Қирқ йил ҳам ўтибди мисли бир дамдек,
Қолгани не кечар — менга ноаён.
Вайрона тагида мажруҳ одамдек
Тирмашиб яшайман ҳаётга томон.

Сиздан нима кетди, эй дўсти азиз,
Соғинманг менга ҳар бир зум ёмонлик.
Мендан нима кетди, сизга ҳам чексиз
Саодат тилайин, тилай омонлик.

1983

БАҲОР ТИЛАКЛАРИ

Нечун кўклам мадҳи тушмас ғазалдан,
Шоирлар баҳорни куйлар азалдан?

Ошиқлар зангори кенгликка боқиб,
Қўшиқлар айтади бағрини ёқиб.

Табаррук чолларнинг чаккасида гул,
Момолар ўйида баҳордир нуқул.

Бир лаҳза яшарар қарри қўрғонлар,
Ажиб дилбар бўлиб қолар инсонлар.

Ҳа, баҳор мисраси менда ҳам талай,
Бу ҳолнинг боиси бордир ҳарқалай.

Азизим, гунчага назар сол бир он,
Бағрида ҳозирча турфа ҳол пинҳон.

Ранглар яшар унда балки пушти, оқ,
Ажаб, тикони ҳам ҳозирча юмшоқ.

Тонг чоғи шаббода кўтаради бош,
Оҳ, нечоғ латифу нечоғлик ёввош.

Асли қаҳратоннинг набираси у,
Нашъу намолари ҳозирча эзу.

Инсон феъли қизиқ, яшагай ҳуркиб,
Шерваччани силаб, шердан-чи, қўрқиб.

Баҳор норасида гўдакдай ширин,
Қўйнида эзулик армон яширин.

Наштар бўлмасидан гунчанинг хори
Ширин туюлади унинг дийдори.

Бўронга айланмай шаббода — гўдак
Озурда дилларни яйратар бешак.

Одам боласига доим умид ёр,
Шул сабаб баҳорга тилаги бисёр:

Оламга қабоҳат захрин сочмаса,
Масъум юракларда яра очмаса.

Қопламаса басдур еру самони
Мудҳиш қирғинларнинг қора тўзони.

1983

* * *

Яшасанг дунёда ёруғ юз билан,
Ҳурмат қўргузсанг ва бўлса иззатинг!
Кетсанг, эсласалар ширин сўз билан,
Яхши номинг қолса, қолса хизматинг.

Ғаним нафратингга келолмаса бас,
Кулсанг, сидқидилдан яйраб кулолсанг.
Дилда ғашлик бўлмай яшасанг, хуллас,
Бахтли одамлардай бахтли бўлолсанг.

1983

БОБУР

Мен-ку, оддий одам,
Шундоқ бўлса ҳам
Шукр, бас, деганча ғанимларим бор.
Шарт эмас уларга таъриф чинакам,
Бири жунунсифат, бирови ҳушёр.

Бировига ёқмас жиндек журъатим,
Бировига ёқмас мен юрган йўлак.
Ногоҳ бирор жойда чиқса сувратим
Бири ухлай олмай қийналса керак.

Биз шундай ўтамиз,
Яъни кун кўриб...
Майдагина кучсиз, майдагина зўр.
Ҳаётнинг мана шу буржидан туриб,
Мен Сизни ўйладим, ҳазрати Бобур.

Сиз — зобит, дастини чўзган дунёга,
Сиз — шоир, мангу бир аланга ёққан.
Наинки бандалар, Сизнинг сиймога
Не-не салтанатлар кек билан боққан.

Баҳодирлик ичра ёр Сизга Ҳумой,
Сиз улуғ зотларнинг изин босган эр.
Назмий саждагоҳда Сизга, ҳойнаҳой,
Имомликка ўтгай фақат Алишер.

Ҳа, ёлғиз шеър қолди, бошқаси, абас,
Етти иқлим аро дoston нақлингиз.
Не бахт, парчин бўлиб тож деган қафас,
Бизга етиб келди олмос ақлингиз.

Айтинг, не топдингиз Сиз кезиб дунё,
Ҳануз боқишарлар шўришга тўлиб.
Шоирсиз, яхшиси, қолингиз, Мирзо,
Мушфиқ юртингизда бир шоир бўлиб.

1983

БИР СИРКИ...

Дединги, мумкинмас сенга ҳаяжон,
Кулфатдан йироқ юр, май ҳам шарт эмас.
Магар ер юзини босса ҳам тўфон
Сенинг тўпиғингга чиқмаса, шу бас!

Ҳа, дўстим, ҳаяжон энди муваққат,
Шодлигу ғамни ҳам тотганман бир оз.
Тўфон босганда ҳам ер юзин, фақат
Қутулиб қоларди ўрдак ёки ғоз.

Лекин огоҳ этай сени бир сирдан,
Балки, таниш сенга бу ҳолнинг фоли.
Айт-чи, қай аҳволга тушардинг, бирдан
Елкангда ўрмалаб қолса чумоли.

О, кибор туйғулар, эзгулик, виждон...
Булар ҳаётдаги мавжуд бир ишдир.
Ўзингни осмонда санама, Инсон,
Сени енгадиган... майда ташвишдир.

1983

ДЎСТИМ МУРОД ҲАМРОЕВ ХОТИРАСИГА

Мен кўриб турибман,
Ер-осмон парчин,
Фарзандинг фиғони кўкларга ўрлар.
Бир ёнда ўзбеклар эгибди бошин,
Бир ёнда болам деб йиғлар уйғурлар.
Нима қилиб қўйдинг,
О, дўстим Мурод,
Наҳот ўлимда ҳам сен бўлдинг пеша,
У аҳду паймонлар бўлди-ку барбод,
Якка ов қиларкан ажал ҳамиша.
Минглаб йил ўтса ҳам осмон қаърида
Тўқнашмас фалакнинг икки тўзони.
Не бахтким, ўзбекнинг мунис бағрида
Менга дўст бўлгандинг, уйғур ўғлони.
Нега яхшиларга нотанти ҳаёт,
Нега ғаним қолиб, дўст кетар нега?
Зукко олим эдинг, ўзинг айт, Мурод,
Табиат ишига бормикин эга?
Нетай, жанозангга кечикдим ўзим,
Ногоҳ бу зарбадан қолдим довдираб.
Кимга хитоб айлай, Мурод, азизим,
Боқурман қабрингга энди жовдираб.

1983

ҚУЁШ ШАҲРИ

Энг теран чашмадек тиниб, сизилиб,
Асрлар қаъридан келади хабар:
Икки минг йил бурун чайла бузилиб,
Қўрғон барпо бўлди, яралди шаҳар.

Турон юлдузларин силсиласида
Чақнади яна бир қўлбола қуёш.
Улуғ шаҳарларнинг бўйсирасида
Абадий ўрнини топа олган Шош.

Тошкентим, офтобсан, Шарқда нур сочган,
Қуёшдек тутилдинг неча боралар.
Тош мағзинг чақолмай тамшаниб қочган
Неча Қутайба-ю, неча Доролар...

Ўзбекка мақтаниш одатмас, гарчанд,
Бағримни тўлғазар ушбу кун ғурур:
Тошкенту Бухоро, Хевоқ, Самарқанд,
Ҳар бири жаҳоннинг беағи бўлур.

Қалбинг кўзи билан назар сол, Инсон,
Мана бу Мингўрик, манов Кўкалдош.
Мозийга битсайди забон ногаҳон,
Эрк деб қўзғаларди бунда ҳар бир тош.

Қадимий Насафда топдим таваллуд,
Танишдир Кушоннинг биёбонлари.
Не бахтким, дилимга солди шеърий ўт
Тошкентнинг сеҳрли хиёбонлари.

Фарзандман, бағрингда кезурман мен ҳам,
Сенсан менинг учун маскан мўътабар.

Тошкентдан бошланур менга ҳам олам,
Денгизлардан нари, қитъалар қадар.

Не-не зилзиладан чиқолган омон.
Манглайи ярқироқ маконсан буюк.
Байналмилал маъво, асл қаҳрамон,
Жаҳон тарихида номинг бор суюк.

Ишчисан, олимсан, арбобсан, меъмор,
Сенга ҳам мунтазир боқар ер юзи.
Тинчлик деган жойда Тошкент руҳи бор,
Тошкент деган жойда осойиш сўзи.

Не улуғ тарихлар кечди бошингдан,
Хислатинг не эрур — олам билади:
Бугун ҳар буржингдан, ҳар бир тошингдан
Фақат дўстлик деган садо келади.

Йироқ африкалик саргашта адиб,
Бомбай ғазалхони шошар сен томон.
Эзгу ниятларнинг байроқдори деб,
Сени шарафлайди замини замон.

Сен қуёш шаҳрисан, фаҳримсан азал,
Омон бўл ҳамиша ўзбеки ерим.
Сенсан мунис, мушфиқ Шарқимга ҳайкал,
Тухфа бўла қолсин сенга шу шеърим!

1983

БОҒБОН

Машҳур боғбон

Темур ака Мирзаевга бағишлайман

Қашқадарё деган сўз айтилган чоғ,
Ҳануз мийиғида кулгувчилар бор.
Эмишким, у ерга нораводир боғ,
Тўрт туёқ емишин ўйлар чорвадор.

Мана пайдо бўлди Темур Мирзолар,
Турфа чечакларни ўстирган инсон.
Не-не боғбонлар ҳам ундан дарс олар,
Мана, нималарга қодир тирик жон.

Қарши кўчасидан ўтсангиз магар,
Сизни кузатади минг-минглаб чароғ,
Қаёқдан келмоқда бу ҳид муаттар!
Бу — Темур Мирзолар барпо этган боғ.

1983

ЖАНГДАН ҚАЙТМАГАН ШОИРЛАРГА

Исминг балки Султон, балки Қодирсан,
Сен жангдан қайтмаган шаҳид шоирсан.
Лекин ғолибсанки — сафда ҳозирсан,
Сен сақлаб қололган жаҳонинг менда.

Уруш деганига бўлсин минг лаънат,
Неки тирик бўлса — айлагай ғорат.
Сенинг қаламинг ҳам синдирмиш бевақт,
Етиб-етолмаган армонинг менда.

Беиз кетмади, йўқ, шаҳидлар қони,
Қузғундан асради масъум дунёни.
Агар кўкка етса тириклар шони,
Ўзинг орзу қилган осмонинг менда.

Ҳар нечук, шоирман — сен билан жондош,
Тўйингда тўйдошман, тирик елкадош.
Дегайман, ёш умринг ўйлаб, эй, қондош,
Битгум, битилмаган достонинг менда.

1983

СЎНГГИ УРУШ

... Наҳотки инсоният ўз кашфи билан
ўзини ўзи вайрон этади.

Жавоҳарлаъл НЕРУ

Бир қадам қўйсанг бас — нарёғи ўлим,
Бир қадам қўйсанг бас— шаксиз ҳалокат.
Одамзод бошида турибди шу зум
Қазойи муаллақ, мудҳиш фалокат.

Энтикиб кетади ногоҳ юрагим,
Машъум бу сўзларни тинглаганим дам.
Бугун фақат тошлар бефарқдир, балким,
Бугун, балки, фақат булутлар беғам.

Асрлар сўнгида яралган инсон
Наҳот энди ўзин айласа барбод.
Наҳот охиратга юз бурса жаҳон,
Наҳот кароматлар ҳақ чиқса, наҳот.

Навоий абасдир, Пушкин ҳам абас,
Рим йўқ, Самарқанд йўқ, даҳшат, алҳазар!
Мозийдан бирор ном қолармиди, бас,
Келажакнинг ўзи бўлмаса магар.

О, одам, ҳар нега топиндинг нечун,
Айт, у ярадими бирор-бир корга!
Фаллоҳ манглайдан ўқ ейди бугун,
Сигиниб турган чоғ парвардигорга.

Йўқ, бу пок диллардан йироқ маломат,
Бу — бани одамга қўргулик, шўриш.
Бу — шўрлик заминга чанг солган офат,
Бу — дўзах, бу — ўлим, бу — сўнги уруш.

Алҳазар, оламда наинки одам,
Ҳаётнинг ўзи ҳам кирса қабрга.

Коинот қаърида заминдан у дам
Наҳот эшитилса сўнгги қасирға.

Наҳотки, тангри ҳам, иблис ҳам кўр-кар,
Осий банда билан кетса жонҳалак.
Айт-чи, собит кучинг бор бўлса магар,
Бизни не муродда яратдинг, фалак?!

Бу бари — асримиз кашф этган бало,
Бу — ёвуз сармоя, кўру кар, сўқир.
Бошимиз устида турибди гуё
Бир соч толасига боғланган шамшир.

Уммон ортидаги митти қиз Смит
Жаҳон тақдири деб жар солар бу чоқ.
Ҳайҳот, ўшал жойда қайсидир палид
Унинг қисматига қайрайди пичоқ.

Мунис Ўзбегимнинг осойиш чоғин,
Куйламоқ менга ҳам бахтдир базавол.
Курашларда ўтган фарзандлар доғин
Унутмоқни лекин ким қилар хаёл.

Ҳар ким она дейди мушфиқ ерини,
Оҳ, не ғам, онани кулфатда кўриш.
Майли, шоир ёзсин сўнгги шеърини,
Фақат, бўлмаса бас, сўнгги бу уруш!

1983

ИНЖУ ДИЁР УЧУН

Қутлуғ давраларда жам бўлган маҳал,
Дўстларга бахт тилаш азалий одат.
Келадиган бу йил тинч бўлсин аввал,
Бахш этсин ҳар кимга олий саодат.

Ёшлик — бу карвоннинг эрка норидир,
Дарёдай тошқиндир, жилға каби соф.
Ёшлик — келажакнинг халоскоридир,
Сира тарк этмасин ёшликни инсоф.

Мўътабар оналар — хонамиз кўрки,
Оталар ҳаётдир — ёруғдир жаҳон.
Тириклик номига бир ўтинч шулки,
Ўртага тушмасин бемаҳал ҳижрон.

Инжу диёримиз кўз бўлса агар,
Мудом омон бўлсин тўгарак замин.
Бошимиз силаган шу халқ мўътабар,
Дафъатан чекмасин фарзандлар доғин.

Янги йил шаънига айтмоқдамиз сўз,
Балки ўтиб кетар бир зум бу фараҳ.
Халқимнинг меҳнатин айлагин кўз-кўз
Миллион чаноқларда кўпирган қадаҳ.

1983 йил, ноябрь

ҲАСАДГҶЙ ҲАҚИДА

Ўзи оддийгина,
Кам йўқ ишида,
Тонналаб кўмир бор
Лекин ичида.

1983

* * *

Самода юрибди ҳануз ёлғиз ой,
Танҳолик қийнайди уни ҳойнаҳой.
Йўқликдан ахтардим сенинг васлингни,
Ким қайга сизинса, Каъба ўша жой.

1983

* * *

Шукр айтай, кўп яхши умр кўрдим мен,
Гоҳ яйдоқ шамолдай даврон сурдим мен.
Лекин сени кўрсам булут олдида
Чорасиз йўлбарсдай ҳайрон турдим мен.

1983

* * *

Азизим, пайт келди, кўнглим ёраман,
Инсонман, сен ҳорсанг, мен ҳам ҳораман.
Отинг қамчилама ўзгирман дея,
Сен борган у жойга мен ҳам бораман.

1983

* * *

Туғилсанг бахт билан камол ўшадир,
Тарк этсанг оламини заволи ўшадир.
Охир чоғ тупроғинг устига келиб,
Кимдир ёд айласа, иқбол ўшадир.

1983

ЭТНА ВУЛҚОНИ

Ҳануз ёниб ётар Этна вулқони,
Дафъатан ўхшар у оловранг гулга.
Оқиб тубанларга лава тўфони,
Секин айланади қоп-қора кулга.

Мен унинг қошида сақладим сукут,
Ҳа, бир чоғ оловли эди йўлларим.
Энди у оташлар бўлдилар унут,
Пойингда ётибди энди... кулларим.

1984

Сицилия ороли, Италия

САВОЛ

Танҳо саҳроларга бош олиб кетсам.
Ё йироқ ғорларни ошён этсам,
Бедўсту беёрон тугасам, битсам,
Кўнглинг тўладими, ўшанда, айт-чи?

Қолмаса дунёда мендан хотирот,
Наинки хотирот, оддий, жўн бир от.
Бўлса на бир қавмим, на хеш, на авлод,
Кўнглинг тўладими, ўшанда, айт-чи?

Оламга ўт қўйса ҳар айтар сўзинг,
Йиқсанг дунёларни — тиккан чоқ кўзинг,
Сўнгра мўри каби қолсанг бир ўзинг,
Кўнглинг тўладими, ўшанда, айт-чи!

1984

ЎТИНЧ

Чиндан ҳам асримиз бормоқда ўсиб,
Ҳар қандай кулфатга турмоқ керак шай.
Ажабмас, бобосин бурчакка қисиб,
Насиҳат ўқиса бирор болакай.

Ажабмас, эрта кун бир шоир укам,
Шеърлар ёзиб юрса Сомон йўлида.
Ажабмас, йўқолса ажаб сўзи ҳам,
Таҳрир топса Инсон замон қўлида.

Ҳар кимга ўз даврин йўриғидир ёр,
Майли, тап тортмагин сен ҳам ҳар ишдан.
Болам, фақатгина бир ўтинчим бор,
Ҳазар қилсанг басдир ҳаром-ҳаришдан.

1984

МУСТАЙ КАРИМГА

Ажаб, битта юртнинг учта номи бор,
Гарчи у уч номлик битта бўстондир.
Узоқ тарихлардан бир ном барқарор,
Ўрта Россияда Ойгулистондир¹.

Ажаб, битта юртнинг учта номи бор,
Ойгулдан тарқалган бир гулистондир.
Бу кун номи унинг метин ва пойдор,
У — азиз, мўътабар Бошқирдистондир.

Ажаб, битта юртнинг учта номи бор,
Учинчи ушбу ном менга аёндир.
Бу шеърий қўрғондир, мангуликка ёр,
Бу улуғ шеър юрти — Мустайистондир.

1984

¹ Ойгулистон — Бошқирдистоннинг қадимги номи.

ОФТОБШУВОҚ

Баҳор кунларида,
Офтобшувовда,
Ҳордиқ олар эди кўпинча онам.
Найкамалак балқса Қўнғиртов ёқда,
Нечоғ ёшарарди бу кўҳна олам.

Хасталик қийнарни онамни бироқ,
У четга термулиб уҳ тортар эди.
Баҳор ёқса ҳамки оламга чароқ,
Менинг юрагимда ғам ортар эди.

Мен онам ёнида ивирсиб беун,
Кун бўйи юардим дилгир, бетоқат.
Йироқ-йироқлардан мунгли ва узун,
Турналар товушин тинглардим фақат.

Шу-шу ўнганмади онам раҳматлик,
Менинг ҳам йилларим топдилар тўзим.
Бугун онам каби ёлғиз, тоқатлик,
Баҳор қуёшига боқаман ўзим.

Энди мени эзар минг битта хаёл,
Улар ўткинчи дўст, вафосиз ёрлар.
Энди ўзим дардкаш, ўзим жим ва лол,
Энди ўзим учун тийра баҳорлар.

Илиқ томчилаган ёмғир ҳам гоҳо
Туюлар онамнинг кўз ёши бўлиб.
Онам турганидай теппамда гўё
Баҳорнинг меҳрибон қуёши бўлиб...

1984

ОДАМ БОЛАЛАРИ

Одам болалари турфа нақадар,
Бири мўмин бўлса, бошқаси асов,
Бирига қуюқроқ салом берсанг гар,
Хушомадгўй дейди, номингни дарров.

Майлига, атайлаб бирор кун сен ҳам
Қад кериб, сипою ўйчан бўлиб юр.
Маломат ёғилар бошингга шу дам,
Сени атайдилар дарҳол такаббур.

Яхшиси дилингда бўлсин муҳаббат,
Ошкор этаверма уни жўрттага.
Авлиё мисоли жим юргин фақат,
Кўзлардан йироқ бўл, чиқма ўртага.

1984

ҚАРДОШ ШОИРГА

Шаҳар талашмагин, дарё талашма,
Истеъдод талашма, даҳо талашма.
Табиат яратган яйловда хуррам,
Биздек ўтлаб юрган жонзодсан сен ҳам.
Бу кўҳна тупроқни ковласанг агар,
Чиқар неча номсиз дарё ва шаҳар.
Кечмиш даҳоларнинг айтган сўзлари —
Аҳли диёнатнинг мулкидир бари.
Тангрини илк бора ўйлаб топган ким?
Бу савол қошида барчамиз ҳам жим...
Қурбинг етса магар қўрғон яратгин,
Оламни ўзингга майли, қаратгин.
Қиммат бергин бизга асл, бебаҳо,
Номингни атайлик майлига, даҳо!
Тарикдай замин бир ва Инсон бирдир,
Билмаган мардумга бу ҳолни билдир!
Шунда мен қошингда эгарман бошим
Ва сени атарман чиндан қардошим!

1984

ТУНИСЛИК БОЛА

*Римда Тунисдан иш ахтариб келган
бир ўспиринни устидан бензин қуйиб
ёқиб юбордилар*

Афсус, разолатга ботди бу очун,
Айбни яратганга тўнкамоқ нечун.
Сенга ўт қўйдилар бир эрмак учун,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Биламан, сен учун парча нон қаҳат,
Замин мозор бўлса, Африка лаҳад.
Ўт қўйса, ўт қўйсин ўз элинг фақат,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Бу шундоқ манзилки, дўстни ёвлайди,
Ота ўз фарзандин авраб товлайди.
Бу юртнинг сайёди одам овлайди,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Шундоқ ҳолга келмиш қадимий Лотин,
Булғалар шарафин, булғалар зотин,
Чумолича кўрмас одам ҳаётин,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Ҳа, олов остида буткул ер юзи,
Тутунга тўлмоқда одамзод кўзи,
Ёниб кетмасайди заминнинг ўзи,
Римга нега келдинг тунислик бола?

1984

* * *

Раво кўр, юзингда бир хол бўлайин,
Кўрсат ағёрингни, завол бўлайин.
Каттакон тўй қилиб ноғора чалгин,
Тўйингда сув ташиб ҳаммол бўлайин.

1984

* * *

Офтоб ботиб кетди, эгилди бошим,
Юлдуздек сочилди кўзимдан ёшим.
Ҳажрингда бағримни ерга берурман,
Тун бир лаҳад бўлса, ой қабр тошим.

1984

* * *

Оқар дарёга ҳам кимдир банд берган,
Ҳаёт кимга заҳар, кимга қанд берган.
Эй, ғофил, саркаш деб мени камситма,
Фаним сенга эмас, менга панд берган.

1984

* * *

Биламан, ўтади шодлик билан ғам,
Биламан, ғанимат эрур ҳар бир дам.
Пайғамбар атадим ҳар зотни, аммо,
Муридим демади ҳеч битта одам.

1984

* * *

Оҳ, ўтган у кунлар қайтмагай зинҳор,
Ўчган муҳаббатнинг ёнмоғи душвор.
Нигоҳинг қадама қароғимга сен,
Унда тўкилмаган кўз ёшларим бор.

1984

ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ

Ҳар қандай лашкарнинг ҳам
Ўз туғи, ялови бор,
Сен қайси салтанатдан,
Сен қайси давлатдан кам.
Қўрғонлар қаторида
Бир қўрғонсан устувор,
Валламат, туғдор юртим,
Муҳташам Республикам.

Ўйлайман, ҳа, оламда
Нисбий эрур кўп ҳолат,
Замона ғалвиридан
Ҳар нарса ўтаверар.
Тарих учун ва лекин
Ким ҳам бергай кафолат,
Якка инсон бир йўлчи:
Келару кетаберар.

Қадим-қадим замонда
Юнонлик ҳайкалтарош,
Бир санъат яратибди,
Мақсади — бир бурда нон.
Ҳайкал эса асрлар
Синовига бермиш дош,
Бугун уни кўкларга
Кўтарар буткул жаҳон.

Кўзни каттароқ очиб
Боқсанг бу муаммога,
Алам қилгулик қадар
Кам яшар инсон зоти,
Фақатгина халқ соҳиб

Бардавом бу дунёга,
Асрагай ҳар кас номин
Фақат халқнинг ҳаёти.

Санасанг ҳодисот мўл
Ўзбекнинг тарихида,
Ҳар бирига бир нома
Ёки достон битгулик.
Не зотлар оқмаган бу
Асрлар арифида,
Ҳар бири битта халқнинг
Фурурига етгулик.

Барчага аён эрур
Мен айтган ушбу гаплар,
То ҳануз асабларни
Эзғилар бу шум ўтмиш.
Мозийга ўқтин-ўқтин
Сочсак ҳамки ғазаблар,
Лекин айтинг, ўзбекнинг
Қўлидан ким ҳам тутмиш?

Бир куни ёвқур шоир
Яъни Турди Фарғоний,
Бўлтак бўлган бу халққа
Бирлаш деб қилди хитоб.
Бежавоб қолаберди
Унинг дардли сўроғи,
Ўша-ўша замин кар,
Ўша-ўша гунг офтоб.

Бугун зимдан назар сол
Сен мана бу байроққа,
Майлига бир дақиқа
Унутгин турфа кекни.
Шу байроқ номимизни
Элтди йироқ-йироққа,
Шу байроқ бирлаштирди
Пароканда ўзбекни.

1984

КЎЗГУ ПАРЧАЛАРИ

Кўзгу парчалари йўлакда ётар,
Унсиз шарпалари руҳимга ботар.

Юзларим акс этар бир парчасида,
Кўзларим акс этар бир парчасида.

Бирида осмон акс этса агар,
Бирида қушларнинг раҳси жилвагар.

Оламнинг яхлит бир сувратин аммо,
Намоён этолмас бу кўзгу асло.

Хилқат унинг учун бут бўлмас мангу,
Ахир, парча-парча синган кўзгу бу.

Мени маъзур тутгин, муҳтарам Инсон,
Сувратинг чизолмай турибман ҳайрон.

Бир кун фазилатинг олсам қаламга,
Бир кун қабихлигинг ёйгум оламга.

Бир кун кўз ёшларинг қоғозимдадир,
Бир кун заҳарханданг овозимдадир.

Бир кун ўтмишингдан фарёд солурман,
Бир кун иқболингдан ўйга толурман.

Сенинг бўй-бастингни кўрсатмоқ учун,
Кўзгу керак ахир яхлит ва бутун.

Шоир юраги-чи, оламда яккаш
Ўша чил-чил синган кўзгуга ўхшаш.

1985

МЕНГА ҲАЁТНИ БЕР

Сен менинг дардимга қилибсан ҳавас,
Ҳавасинг келибди шифохонамга.
Демишсан: “Ёр унга омад ҳар нафас,
Айрича илтифот бор бу одамга...”

Сен-ку, ёвқур Инсон, соғ ва саломат,
Тоғларни йиқади пурккан нафасинг.
Билмадим, юз бермиш қандай адоват,
Заққум доруларга келмиш ҳавасинг.

Менга одам феъли аёндир бир оз,
Ошноман мен унинг гиналарига.
Ажабо, бор экан сендек ишқибоз,
Докторнинг тигию ниналарига.

Руҳимда осойиш, дилимда чароғ,
Шифокор аҳлига ўқурман таҳсин.
Лекин хитоб айлай сенга ушбу чоғ:
Олгин, дардларимнинг олгин барчасин!

Ойдин палаталар сенгадир тортиқ,
Шифтга боққанингча қоматинг кERGил.
Менга бу ҳашамлар керакмас ортиқ,
Менга ўз кулбаи хонамни бергил.

Жарроҳ наштари ҳам сенгадир нисор,
Сенга, табобатнинг жами малҳами.
Менга-чи, бир умр бахш этсин мадор,
Мунис дўстларимнинг меҳр олами.

Дарддан аримасин вужудинг ҳеч бир,
Йўлдош ниятингга етишгин шитоб.
Менга машаққатли тирикликни бер,
Менга бўла қолсин мангу шу азоб.

Шоир яшамайди асло беалам
Ва бирон кимсага истамас бало.
Лекин ўзгаларнинг кулфатига ҳам,
Ҳасад қилганларга шу тилак раво...

ДИАЛЕКТИКА

Мен ҳаётни собит ҳолда кўрмадим асло,
Тузилган у агарлардан ва магарлардан.
Дейлик, бирор фирибгарга дуч келган асно,
Иборатми дейсан ҳаёт фирибгарлардан.

Қаттол уруш давом этган элнинг шоири
Шеър битади ҳасратга ё ғазабга тўлиб.
Кимки агар бирор дарднинг бўлса асири,
Туюлади бутун олам унга дард бўлиб.

Севишганлар учун эса дунё бир жаннат,
Ой-чи, нондек туюлади қорни очларга.
Буткул ҳаёт дийдаси йўқ тош эрур фақат,
Кунинг қолса дейлик фақат бағритошларга.

Файласуфлар сўз очса гар абадиятдан,
Ўйлайсизки, ҳар бир оним мангуликка ёр.
Инсон зоти айри тушмас асло ниятдан,
Не тиласанг шуни бергай, деган гап ҳам бор.

Модомики шундоқ экан табиат асл,
Собит нарсa қандай ўзи? Боқийлик қаён?!
Бўлармикан бу дунёда бир мурод ҳосил,
Тугалликка етишарми бирор кун жаҳон!

Шоир аҳли куйлармикан битта қўшиқни,
Борми экан бу дунёда олий, комрон дам.
Куёш бир кун чулғармикан ҳар тўрт уфқни,
Туғиларми бахти комил, бус-бутун одам?

Бу — бир ҳаёл, чораси йўқ армондир холос,
Ҳамишалик қўшни эрур кундуз билан тун.
Ёлғон дасти гар дунёда бўлолмас дароз,
Лекин ҳақнинг қўллари ҳам эмасдир узун.

Чора битта: Ниятингни эзгуликка бур,
Фақат шунда гўзал бўлиб кўрингай фалак.
Йўқса ҳасрат оғушида ўтгайдир умр,
Бамисоли ўра ичра қолган капалак...

1985

ҲАР ҚАНДАЙ ДАМДА ҲАМ...

Қўнглинг совимасин қилар ишингдан,
Ҳафсаланг сўнмасин ҳеч қачон.
Маъно тополмайсан ўз турмушингдан,
Туссиз, зерикарли кўринар жаҳон.
Кўҳна обжувоздай айланар дунё,
Оҳанги миянгга сассиз қуюлар.
Мингга киргандайсан ўзинг ҳам гўё,
Келажак ўтмишинг каби туюлар.
Яшайсан номи йўқ бир дардга тўлиб,
Томирдан қонинг ҳам гўё оқмайди.
Наинки дўст сўзи, наинки маҳбуб,
Болангнинг шўхлиги ёқмайди.
Сокин кечалари, айвонда ёлғиз,
Олис юлдузларга боқасан тўниб.
Улар ҳам кўзингга кўринар бу кез,
Жуда узоқ борса, ёнар қурт бўлиб.
Шундоқ, инсон дили ажиб муаммо,
Койима бундайин ҳолати учун.
Қўлингдан келса гар мадад бер, аммо,
Ҳар қандай дамда ҳам сен уни тушун.

1985